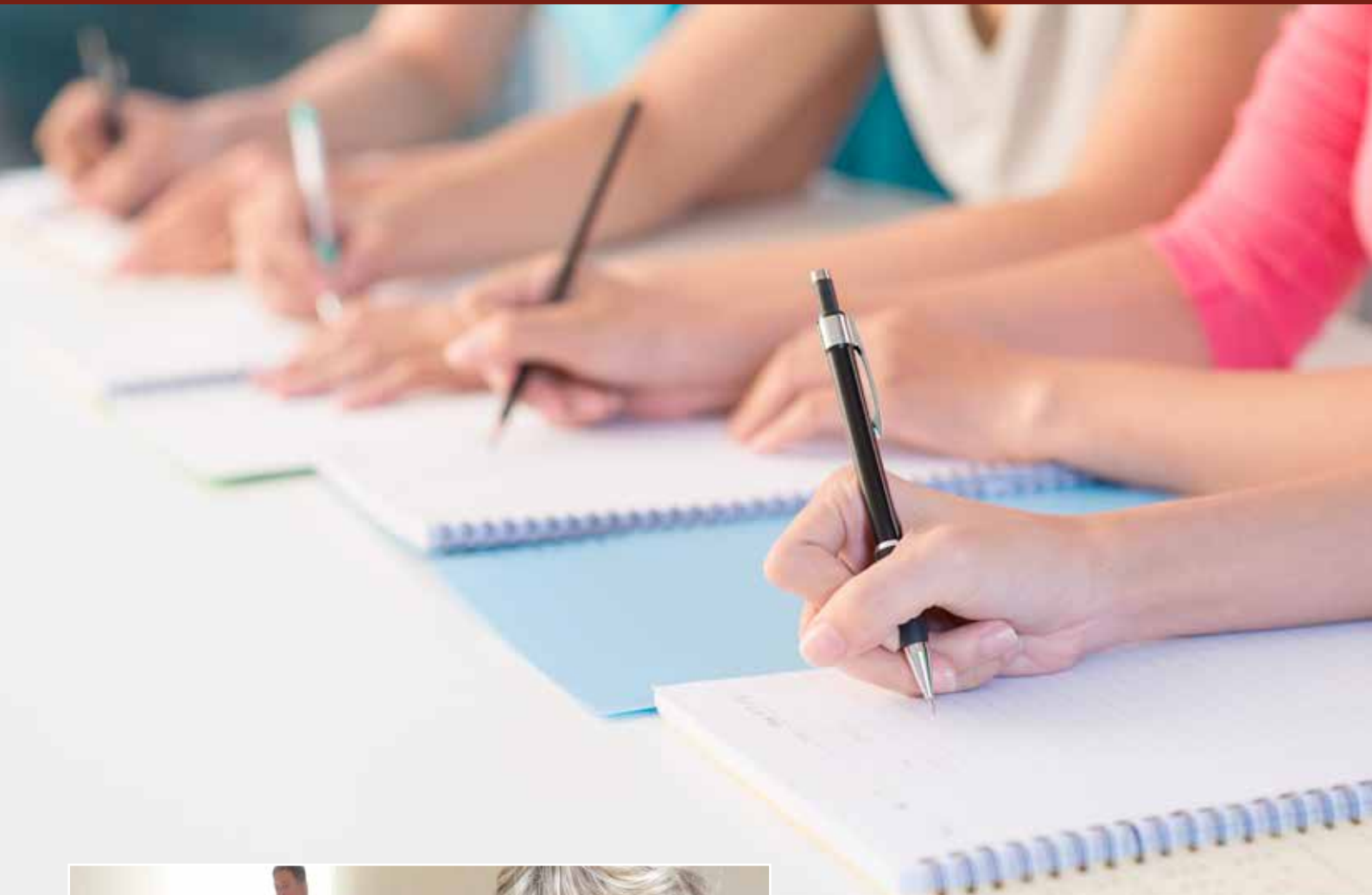

Művelődés – Népfőiskola – Társadalom

A MAGYAR NÉPFŐISKOLAI TÁRSASÁG KIADVÁNYA – 2014/1

„Jobb polgárt, jobb hazafit, s jobb embert nevelni, ez a népfőiskola célja” (Móricz Zsigmond)

**A demokratikus
állampolgárság tanulása**

**Tanulságok a választások utáni
Európa jövőjét nézve**

**Meg lehetne-e valósítani
a dán mintát Magyarországon?**

Népfőiskolák Biharban

Tartalom

Lottózzanak!	3
A demokratikus állampolgárság tanulása	4
„Farnehéz” a magyar társadalom	8
„Tájékozott és művelt polgárok alkotják az erőteljes közösség alapját!”	9
Tanulságok a választások utáni Európa jövőjét nézve	10
A jövő tanulás közös felépítése	12
A felnőttképzés és médiaoktatás kapcsolata	13
Meg lehetne-e valósítani a dán népfőiskolai mintát Magyarországon?	20
A családbarát település jövőképe	22
Befejeződött a mentorok képzése a család-program keretében	25
Népfőiskolák Biharban	26
Vidékfejlesztési műhelykonferencia	29
Időskori aktivitás elősegítése a németországi Kelet-Fríziában	30
EAEA közgyűlés Brüsszelben	34
Jövőforum 2014, Bolzano Észak-Olaszország	35

A Magyar Népfőiskolai Társaság folyóirata

Felelős kiadó az MNT elnöksége

Felelős szerkesztő: Dr. Szigeti Tóth János

Szerkesztő: Mihályfi Márta

Tördelőszerkesztő: Kit Bt

Szerkesztősége: 1138 Budapest, Révész u. 2/c

www.nepfoiskola.hu

mnt@nepfoiskola.hu

ISSN: 1218-1455

Lottózzanak!

Egy pillanatig se higgyék, hogy a lottózásra, vagy bármilyen más szerencsejátékra biztató felhívást teszünk közzé egy kulturális lap bevezetőjében! Csupán arra a megdöbbentő információra szeretnénk rávilágítani, mely szerint ha azt akarjuk, hogy több pénz jusson a kultúrára, akkor lottózzunk többet – hiszen az állam lemondott a szerencsejáték adó jelentős részéről és azt becsorgatják a Nemzeti Kulturális Alaphoz. Az információ morális részével ne foglalkozunk most, mert az nagyon messzire vezetne, csupán az általunk, „lottózók” által befizetett pénzek sorsáról, ezen belül is a folyóiratok támogatásának elveiről szólnunk.

„Az a 800 millió forint, amelyet nagyrészt nyomtatott folyóiratok kiadására fordítunk (a Nemzeti Kulturális Alap – szerk.), teljesen értelmetlen” ... „Azt kellene mondani, hogy csak online kulturális lapot támogatunk, eltekintve a képzőművészeti lapoktól, amely egy speciális szegmens – mondta a közeli napokban L. Simon László

(http://index.hu/kultur/2014/06/14/l._simon_hat_peldanyban_jelenjenek_meg_a_szinhazi_lapok/). Szomorú, ha ez a jövő és még szomorúbb, ha mindez mérlegelés, elemző vizsgálatok, az érintettekkel való egyeztetések nélkül következne be, a jól ismert fűnyíró módszerrel. Márpedig az elhangzott további kijelentések, amelyeket az idézett helyen megtalálunk a kedves olvasóink, azt sejtetik, hogy nincs pardon, kidobott pénz nyomdára költeni, nem kellene a bármikor kézbe vehető, akár buszon, vonaton, a nyáridőben strandon, vagy bárhol olvasható folyóiratok. Itt a világháló, vedd kezébe a csinos kis lap-topodat, szerezz be hozzá wifit és azt olvashatsz, amit csak akarsz.

Magyarországon? Ott, ahol a társadalom 74.5%-át a sodródók, kádári kisemberek, munkások és leszakadtak teszik ki? (lásd cikkünket a „Farnehez társadalom”-ról). Mondhatná erre akár L. Simon úr is, hogy ők valószínűleg nagyon ritkán vesznek kezükbe nyomtatott újságot, pláne folyóiratot. Valószínűleg így van. De még valószínűbb az, hogy ők, a „farnéhez” csoport, az elkövetkező öt-tíz évben lap-topot wifivel még ritkábban fognak a kezükbe venni.

Mikor, mivel és hogyan adunk esélyt az ő kulturális felemelkedésükre? Van erre egyáltalán szándék, tenni akarás? Jó lenne, ha ezekre a kérdésekre is kaphatnánk olyan határozott és világos, ellentmondást nem tűrő válaszokat, mint amilyenek az idézett beszélgetésen elhangzottak.

A Magyar Népfőiskolai Társaság – sok más laptársával együtt – az elsők között került a fűnyíró alá és a 21 éve megjelenő Művelődés – Népfőiskola – Társadalom című lapjának nyomdai kivitelezésű megjelenéséhez nem kapott 2014-re támogatást, de az on-line megjelenéshez sem. Mi maradt nekünk? Az elkötelezettség, az elszántság, a fent említett szándék, tenni akarás. A lapunkat továbbra is szerkesztjük és közreadjuk, igaz „csupán” elektronikus formában. Ennek első számát olvashatja (nehezemre esik nem mondani, hogy veheti kezébe) az olvasó.

Jó szívvel ajánljuk mindenkinek.

Mihályfi Márta
szerkesztő

A demokratikus állampolgárság tanulása

Magyar perspektíva és annak nemzetközi jelentősége

Magyarország EU tagállamaként elismert demokrácia, parlamenti többpártrendszer, piacgazdaság a tagsági feltételhez szükséges kifejlett intézményrendszerrel rendelkezik. Mégis azt kell mondanunk – ami 2004 előtt is eszmecserét gerjesztett Magyarországon –, hogy számos tag, ha 2004-ben lépett volna be az Unióba nem biztos, hogy megfelelt volna a belépési kritériumoknak. Ez most a mi országunkra nézve igen aktuális 2014-ben.

Vagy nem megfelelőek ezek a kritériumok? Hiszen a demokrácia formai feltételrendszerének kiépítése még nem jelenti a gyakorlati működést is. Ennek vagyunk tanúi több „új demokráciában”.

Vagy a fejlett európai országok elvárásai és az EU elvárásai felett is eljárt az idő és azokat újra kellene gondolni?

Amiben biztosak lehetünk az az, hogy a globális világban az európai értékrendet is újra kell fogalmazni. Korábban az ún. „arab tavasz” végigsöprése lepett meg bennünket, de vajon milyen tényleges demokrácia többlettel zárult? Az egyiptomi és az elhúzódó szíriai válság szemlélteti, hogy nincs lehetőség „egy-egy rohammal” megteremteni a fejlődőképes demokratikus társadalmak működőképes intézményeit.

Legutóbb a drámai ukrán helyzet igazolta, hogy a felszín alatt összetett folyamatok zajlanak és azok kimenete egyáltalán nem biztos, hogy a kívánatos forgatókönyv szerint történik, vagy a résztvevő nagy társadalmi csoportok által elvárt eredménnyel zárul majd. Ez sokszor csak évek múltán válik világossá.

Magyarországot úgy tartották számon az elmúlt évtizedekben, mint amely élvonalbeli nyitottságot, demokratikus intézményeket és piacgazdasági törekvéseket ért el, mutatott fel a közép-európai régióban, és elsők között végezte el a „létező szocializmus” lebontását. Mindez talán igaz volt. Mégis az idő perspektíva igen fontos szempont, s a létrejött intézményrendszer, az elért fejlettségi állapot fenntartásához és előbbre viteléhez a demokrácia folyamatos működtetésére van szükség. Magyarország is jó példa arra – hiszen 1990-ben történt meg a gyökeres váltás és fordulat –, hogy a régi társadalomszerkezet lebontása és az új struktúrák kiépítése nagyon hosszú időt vehet igénybe.

E soktényezős rendszer fejlődésének áttekintése nem feladata a jelen tanulmánynak, csak bevezető megjegyzésként rajzolta fel a háttérrel, hogy az „felnőttkori tanulás” terén felsorolt példáink jobban értelmezhetőek legyenek. *Meg kell állapítanunk, noha sommásnak hangzik, hogy az elmúlt több mint két évtized alatt a demokratikus állampolgár, vagy aktív állampolgár oktatás nem vált kiterjedt, intézményesült tevékenységgé a felnőttkori tanulás területén Magyarországon.* Talán biztatóbban alakult az iskolai oktatásban elfoglalt helye.

A saját szervezetünkről, a Magyar Népfőiskolai Társaságról beszélve, az alapkészségek terén folytatott intenzív képzési tevékenysége részeként kiterjedt, ún. „aktív állampolgár” kurzusokat szervezett éveken át. Mindez azonban aligha változtat azon az átfogó helyzetképen, hogy az ország felnőttoktatása az EU 27-ek körében összességében a közepesen fejlettek közé tartozik. A nem-formális felnőttképzésben a megfelelő korcsoport részvétele 6,8 %, míg az

EU-ban 33%. ¹Ez összefügg a felnőttkori tanulás támogatására biztosított forrásokkal is. Érdemes szemügyre vennünk a nemzetközi program lehetőségeket. Az EU által biztosított források nagyban fellendítik a vállalkozó kedvet minden területen. Ezt szükséges hangsúlyozni még akkor is, ha ma az euro-szkepticizmus lett a divat, vagy éppen államvallás.

Nemzetközi programok²

Kiemelkedik a források között a Tempus Közalapítvány *Európa a polgárokért* program nyertes pályázataiból készült összeállítása, s az abban ismertetett tevékenységek. Ezek az alprogramok a következők:

- Aktív polgárok Európáért: Testvérvárosi találkozók, tematikus hálózatok
- Aktív civil társadalom Európában: Civil szervezetek által kezdeményezett projektek
- Aktív európai emlékezet.

Véleményem szerint számunkra, vagyis a felnőttképzési szakmai szervezetek számára az *aktív civil társadalom Európáért* programblokk a leglényegesebb. De nem elhanyagolható az aktív európai emlékezet alprogram sem, amely a történelmi, állampolgári ismeretek terjesztését és tudatosítását szolgálta, több olyan fontos témában, mint a deportálások, a holokauszt, a roma holokauszt, a polgári lakosság internálása a Szovjetunióba „mazemlenkij robotra”, a totalitáriánus rendszerek megállapodásainak titkos záradékai – mint a Ribbentrop Molotov paktum.

Talán a legkevésbé fontos alprogram felnőttképzési szempontból a testvérvárosi találkozók programja, noha senki sem tagadja ezek jelentőségét az állampolgári oktatásban. A testvérvárosi találkozók lényege, hogy találkozási lehetőséget teremtsen a polgárok számára. Ilyenek voltak például a hagyományőrző táncfesztivál, az Európa Nap megünneplése, *EU ifjúsági tábor*, *Híd a nemzedékek között*, a *Testvérvárosok utcája* elnevezésű rendezvények. Nemzetközi Gyerekkórus Fesztivál, a testvérvárosok Nemzetközi Sporttalálkozója, testvérvárosi üdültetési csereprogram.

Némelyik a tematikája miatt fontos a demokratikus állampolgár formálás szempontjából: ilyen téma volt több programban pld. a *környezetvédelem* vagy az *alternatív szemégyűjtés* kérdése.

Vagy a célcsoport miatt volt kiemelt a projekt társadalmi jelentősége: *Nemzetközi alkotótábor a fogyatékkal élők számára*, vagy az *Éltető és élhető vidékek Európában* projekt, amelynek célja a kistelepülések, az aprófalvas térségek összefogása a fenntartható vidékfejlesztés megvalósítása érdekében. Ide tartozhat *A vidéki hátrányos helyzetű csoportok, szegénységben élők és romák életfeltételeinek javítása* c. program is.

A testvérvárosi tematikus hálózatok esetében szintén fontos volt a fogyatékkal élők teljes körű rehabilitációja és integrációja konferenciasorozat.

Egy másik műhely *A hátrányos helyzetű területek társadalmi és gazdasági fejlődése civil szervezetek szemszögéből* címet viselte. A *Hálózatok az európai tudás kiaknázására* elnevezésű nemzetközi innovációs konferencia és műhely célja a Dél-alföldi Régióban élők életminőségének és versenyképességének javítása volt.

A demokratikus állampolgár nevelés szempontjából a legfontosabbak a civil szervezetek által kezdeményezett „aktív polgárok Európáért” programok voltak. Például a *Helyi jólét meg-*

1 (Központi Statisztikai Hivatal 2010 adatfelvétel 2005-07)

2 Európa a polgárokért Hogyan vehetünk részt aktívan Európa közös építésében? Mozaik magyar koordinálású projektekről TEMPUS, 2012

teremtéséért című projekt öt ország állampolgárainak adta meg a lehetőséget arra, hogy párbeszédet folytassanak egymással, a politika alakítóival, a civil társadalmi szervezetekkel helyi, országos és európai uniós szinten.

A *150 újságíró az európai polgárságért* programot a Dél-Alföldi Regionális Társadalomtudományi Kutatási Egyesület szervezte, amely egyesületet a társadalomtudományokkal foglalkozó kutatók és egyetemi oktatók hozták létre, abból a célból, hogy kutatói és publikációs tevékenységükkel hozzájáruljunk szűkebb működési területükön, a Dél-Alföldi Régióban, és az országos szinten megfigyelhető társadalmi változások és átalakulások minél szélesebb körű feltérképezéséhez.

Az *Aktív állampolgárság: a civil szféra és az állami szféra együttműködése*. Az Ökotárs Alapítvány Civil-Társ programja 2003 óta tevékenykedik a hazai civil szektor fejlődését és fenntarthatóságát támogató jogi-szabályozási környezet megteremtése érdekében. Civil szervezeti vezetők, jogászok és szakértők széles körével együttműködve kutatások és elemzések támogatásával koncepciókat és konkrét javaslatokat készít és juttat el a döntéshozóknak, az államigazgatás és a törvényhozás képviselőinek.

Az *Ingyenes telefonos lelki segély EU-s időseknek* nemzetközi program a DélUtán Alapítvány lelki segély szolgálatának tapasztalatain alapult.

Az *Ipari katasztrófák árnyékában* címmel közéleti konferenciát rendezett a TIT Kossuth Klub Egyesület, a Le Monde diplomatique és a transform! magyar és kelet-közép-európai szerkesztőségei, a TIT Stúdió Egyesület, valamint a Levegő Munkacsoport. Az előadások során szó volt a közép-európai ipari katasztrófák szabályozásáról, a nukleáris energia szerepéről, az új uniós törekvésekről, a fő cél pedig a megoldások keresése és a megelőzés volt.

Black or White? címmel konferenciát szerveztek a szegénység elleni küzdelem jegyében. Fórum az európai jogi önkéntességért A PILI (*Public Interest Law Institute* – Közérdekű Jog Intézménye USA) egy olyan nemzetközi, nem kormányzati szervezet, melynek célja az emberi jogok tiszteletben tartásának előmozdítása világszerte, különösképpen a közérdek képviselőinek ösztönzésével, illetve a közérdek biztosításához szükséges intézmények támogatásán keresztül.

Civilek a Kárpát-medencében. A Civil Rádió Közép-Európa egyik legnagyobb közösségi rádiója, amely közel másfél évtizede igyekszik megismertetni mindenkivel a közösségi médiumok legfőbb üzenetét – „Hangot a hangtalanoknak!” – és az üzenetnek megfelelően a nyilvánosság eszközével támogat önszerveződő csoportokat, társadalmi szervezeteket, közvetítve tevékenységüket, segítve őket céljaik elérésében.

Central European Trail-O Meeting: tájékoztató verseny mozgássérült és egészséges sportolók részvételével. Kapcsolatteremtés, tapasztalatcsere, valamint új ötletek és megoldások keresése volt a célja az *Állampolgári tapasztalatcsere a közösségek fejlesztéséért* című nemzetközi konferenciának és műhelysorozatnak, amelyet a Kárpátok Nemzetközi Alapítvány szervezett az észak-magyarországi Noszvajon.

Fontos előadást rendezhetett meg Magyarország első, és napjainkig egyetlen rendszeresen működő hajléktalanokból, s valaha volt hajléktalanokból álló színpada, az AHA színpad. *Megújuló energiával a szegénység ellen* program – mint ismeretes, Magyarországon több mint 3 millió ember él a szegénységi küszöb alatt, ebből 1 millió él úgynevezett mélyszegénységben. A vidéki térségekben a városoktól távol fekvő falvakban élő népesség esetében további problémák is jelentkeznek. Az Európai Unió jövője és alapvető értékei mellett az emberek jólétével foglalkozott ez a program, kiemelten a társadalmi összefogás és a fenntartható fejlődés témával.

Az európai együttműködés fontossága felértékelődik

A Tempus Közalapítvány által 2012-ben kiadott füzet a magyarországi koordinálású projekteket mutatta be. A felsorolt példák is azt mutatják, hogy a civil társadalomnak van egy igen erős magja Magyarországon, amely képes nemzetközi programok irányítására. Ugyanakkor ezek a nemzetközi részvételű projektek nem helyettesíthetők (számukat, arányukat tekintve sem) az *ország egészében a társadalom szélesebb rétegeit átfogó demokratikus állampolgár oktatás hiányát*.

Costa Esping-Andersen szerint az anyagi függetlenség teszi lehetővé, hogy a demokrácia polgára ki merjen állni szuverén véleményét vállalva gazdasági és politikai hatalmasságokkal szemben.³

Máskor a végső és szélsőséges elkeseredettség adja ezt a felhajtó erőt – mondhatjuk több mostani példa alapján is –, mint amilyen a kijevei megmozdulás is. *Az egzisztenciális függetlenség teremti meg a középosztályt, s a jelentős középosztály léte a demokrácia működésének egyik előfeltétele.*

Az értékrend és képzettség szintén fontos tényezők. Mi, akik valljuk a felnőttkori tanulás fontosságát, ezt talán nem kell bizonyígtassuk. Több ok mellett érthető, miért nyílik gyors tere napjainkban a szélsőségességnek, a populizmusnak, a leegyszerűsített világmagyarázatoknak. Mindennek nagy az ára, különösen ha összemérjük azzal a támogatással, amelyet a demokratikus állampolgárképzésre kellene és lehetne fordítani.

Az egészséges demokrácia létének, egész feltételrendszerének felsorolására sincs itt lehetőség. Az „új demokráciákat” alkotó régió egészében az egyik alapprobléma máig, hogy a társadalomban nem fejlődött ki egy erős, meghatározó öntudatú középosztály és nagyfokú az állami függőség rendszere, amely bő teret enged a klientelizmusnak.

A KSH adatai szerint (2010) Magyarországon közel 4 millió ember él a létminimumon, vagy az alatt, azaz fizikai nélkülözésben. Az ország jelenlegi népessége alatta van a 10 milliúnak. A „demokratikus állampolgár tanulás” nemcsak a felnőttképzési szervezetek tudatos tevékenysége révén valósul meg, hanem az állampolgárok millióinak nem-formális és informális tanulásán keresztül is. Ezen belül is jelentős az ún. nem kormányzati szervezetek tevékenysége.

Arapovics Mária több éves, a civil társadalom elemzésével foglalkozó munkáinak tanulságait foglalta össze „A demokratikus, aktív állampolgárság megtanulása – a civil szervezetek és NGO-k szerepe az élet minden területére kiterjedő tanulásban.”⁴ Olvasóinknak is ajánlom figyelmébe, mert ha akarnak egy átfogó empirikus adatbázison alapuló, rövid és lényegre törő áttekintést szerezni a magyar civil társadalom demokratikus állampolgárság-formálásáról, akkor ezt a tanulmányt kell, hogy elolvassák.

A KSH és a civil felnőttképzési ellátók minisztériumi statisztikái, adatgyűjtése és az elemzések következtetései mögé nézve csak egyet hadd ragadjak ki az alátámasztott megállapítások közül: *a civil szervezetek maguk alig foglalkoznak a civil értékek ápolásával és tevékenységük célcsoportja és tartalma is munkaerő-piaci irányultság felé mutat*. Íme, a piaczgazdasági deformáció egyik jellemző példája. A szerző azon kérdésfelvetés és ajánlás helyett, hogy vajon mit lehetne tanulni a non-profit munka által, azt javasolja, hogy szükség van a szisztematikus és szakmailag megalapozott civil szervezeti kompetenciák elsajátíttatására és képzési programokra. Ezzel a javaslattal egy újabb hiányra mutat rá.

A polgárok az informális tanulás keretében nagyon jól elsajátították azokat a társadalmi viselkedésmódokat, amelyeket a gyors alkalmazkodás keretében újra és újra gyakorolnak. Ál-

3 Costa Esping-Andersen *The Three Political Economies of the Welfare State In The Three Worlds of Welfare Capitalism* New Jersey, Princeton University Press, 1990

4 *Adult Education Historical and Theoretical Trends* Sándor Striker (Edited.) 2013 Eötvös Kiadó, Budapest

lampolgárok tömegei kollektív szervezettségben veszik elő a korábban elsajátított, adekvát magatartásformákat: a rejtőzködést, az alkalmazkodást, a színlelést, a közélettől való visszavonulást, a látszat megfelelés maximáit. Bizalmatlanság, érdektelenség, apátia, a privát szférába való befelé fordulás a jellemző. A szűk baráti körben és privát családi körben érvényesül csak a legszabadabb megnyilvánulás. Az intenció: maximális elővigyázatosság.

A magyar politológia klasszikus szerzőjének, Bibó Istvánnak „a szabadság kis körei” fogalma több évtizede közismert kifejezéssé vált a magyar közgondolkodásban. Bibó evolúciós elmélete alapján a „szabadság kis köreiben” kezdődik a fejlődés, és utána tud kiterjedni a társadalom mind szélesebb köreire. *A magyar társadalom, történetileg kialakult képessége szerint igen rugalmas ebben a visszahúzódban és a kiterjedésben.*

Noha ez a mai jelenség mindenképpen regresszió, bámulatos állampolgári tapasztalatról és tudásról ad számot. Adott körülmények között a „szabadság kis köreibe” szorul vissza a hiteles társadalmi közszereplés határa. Élővé válik és érvényesül az egyes társadalmak múltbeli generációkon átörökített tudása és magatartása. Aztán újabb és újabb hullámokban majd megint lendületet vesz, hogy elinduljon hódító útjára a nyílt demokrácia építésében, kiterjesztésében.

A szakmai szervezetekben folyó demokratikus állampolgár képzésnek, tevékenységnek meg kell értenie, és segítenie kell ezt a folyamatot.

Szigeti Tóth János

„Farnehéz” a magyar társadalom

A képzettség hiánya determinálja az alsóbb osztályba tartozást

Az Origó közétett egy rövid ismertetőt az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont és a GfK Hungária Osztálylétszám 2014 c. kutatásából, amely 14 ezer online kérdőív és 1000 személyes megkérdezés elemzése alapján jutott fontos következtetésekre. Ezek lényege, hogy nem következett be a magyar társadalom középosztályosodási folyamata, s a magyar társadalom „farnehéz”, ami azt jelenti, *az alsó társadalmi rétegek felé húz és az alsóbb rétegekből felfelé lépni nagyon nehéz.* A vizsgálat kulturális tőke fogalma csak a magas kultúra fogyasztására (színház, múzeum, könyvek, komolyzene) és az újkultúra fogyasztására (internetezés, közösségi oldalak látogatása, szabadidős sportok) terjed ki. Vagyis nem kerül görcső alá a *közművelődésben, tanulásban való részvétel* helyzete. Az

Nem találják a középosztályt a magyar társadalom új térképén.

iskolai végzettségi adatok nem fejezik ki ezt a helyzetet, csak a szoros összefüggést. A kutatás összképe ugyanakkor egyezik más kutatások mondanivalójával – OECD és Eurostat adatok – a magyar közműveltség, élethosszig tartó tanulás helyzetről. Az ugyanis szintén, egy szomorú megállapítás, hogy alig készült és készül itthon átfogó elemzés a társadalmi helyzetről. Alább közzé tesszük a farnéhez társadalom szemléltetésére született körte grafikát. Ha nézzük az alsóbb társadalmi osztályok arányát: a sodródók, kádári kisemberek, munkások és leszakadtak összesen a társadalom 74.5%-át teszik ki, ami 6,6 millió főt jelent, vagyis a magyar társadalom több mint kétharmada alapvető közműveltségi programra szorulna. A kutatás egy másik megállapítása – szintén a régi evidenciák ismétlése – „óriási a szakadék., s a vidéki, kisvárosi/falusi lét, valamint a képzettség hiánya szinte determinálja az alsóbb osztályhoz tartozást.”

A népfőiskolák meggyőződését megismételhetjük: immáron több évtizede semmi jele annak, hogy a megfelelő kormányzati intézmények rendelkezzenek az erre vonatkozó helyzet javítását célzó stratégiával és megvalósítási tervvel.

A részletesebb ismertető elérhetősége: www.origo.hu

„Tájékozott és művelt polgárok alkotják az erőteljes közösség alapját!”

Az Európa Parlament választási kampánya során az Európai Felnőttképzési Szövetség (EAEA. www.eaea.org) – amely 116 tagszervezettel rendelkezik, 43 országban működik és 60 millió felnőtt tanulót képvisel, – megkereste az EP jelölteket, hogy nyilatkozzanak: ha megválasztják őket, mit fognak tenni a felnőttek művelődéséért, az élethosszig tartó tanulásért a parlamenti munkájuk során.

A Magyar Népfőiskolai Társaság, mint az európai szervezet tagja, hasonló megkereséssel él a megválasztott magyar EP jelöltek körében. A válaszokat közzé tesszük a honlapunkon, a facebookon és népszerűsítjük a választópolgárok körében. Alább néhány, már az európai szervezet honlapján közzétett megnyilatkozás részletét ismertetjük. (a fordítás nem hivatalos)

Keresztény Szociális Unió, Németország (CSU)

„A gondolkodás érték irányultságával rendelkező, tájékozott és művelt polgárok alkotják az erőteljes közösség alapját, amely civil elkötelezettséggel társul. Az oktatás kulcsfontosságú az élő demokráciához”

Hol vannak a magyar keresztény demokraták?

Sari Essayah, Európai Néppárt Finnország

„Nagyon fontos egy tanulási kultúra megteremtése az iskoláskor előtti időszakról, s tovább. Érdekes és hasznos a kurzusok ajánlása, társasportok létrehozása, olyan támogató személyek és tanárok megtalálása, akik képesek csökkenteni a tanulásban való részvételi küszöböt, és amely megteremti a tanárok folyamatos oktatását.”

És a magyar néppártiak?

Szociáldemokraták Svédország

„Fontos, hogy ne csak foglalkoztatás legyen, ami az oktatáshoz kötődik. Szintén fontos a személyiség szerepének hangsúlyozása, hogy minden eszközzel lássuk el őket, amit az életben igényelnek”

Szocialisták Európai Pártja (PES)

Martin Schulz Németország: „További támogatás szükséges a készségek és kompetenciák megszerzéséhez és elismeréséhez, amely a nem-formális és informális tanuláson alapszik”

És a magyar szocialisták?

Liberális Demokraták Szövetsége, Oli Rhen

„Mint a politikai csoportunk vezető jelöltje megpróbálom befolyásolni az új bizottság munkaprogramját, hogy hangsúlyozzák az oktatáson belül a felnőttoktatás szerepét”

Hol vannak a magyar liberálisok?

Az EAEA honlapon a részletes nyilatkozatok, illetve további jelöltek anyagai olvashatók.
<http://www.eaea.org/en/policy-advocacy/european-elections-2014.html>

Összeállította:
 Magyar Népfőiskolai Társaság
www.nepfoiskola.hu

Tanulságok a választások utáni Európa jövőjét nézve

Az EUCIS LLL¹ állásfoglalása

Az EUCIS LLL állásfoglalást tett közzé, amelyben a megválasztott új Európai Parlamenti képviselők figyelmét hívja fel a választások tanulságaira egy jobb társadalmi-gazdasági fejlődés, társadalmi és civil részvétel és jólét érdekében. Az ún. befogadó növekedés és az EU cselekvése az oktatás és képzés területén az EU 2020-as stratégiájának egyik hiányzó pillére. A megszorító intézkedések csapást mértek a jóléti társadalomra és növelték a különbségeket az Unióban egyes országain belül és az országok között is. Európa szinten kell

¹ Európai Civil Társadalmi Platform az Élethosszig tartó Tanulásért. 2005-ben létrehozott szervezet, amely 33 európai szervezetet tömörít, s ezen keresztül 45 ezer oktatási intézményt képvisel. Az oktatás, képzés területén aktív. Az Európai Felnőttképzési Szövetség (EAEA) az egyik alapítója. Lásd <http://www.eucis-lll.eu/>

tartsa a beruházást az olyan közjába, mint az oktatás, képzés és a kutatás. *Szükségünk van egy hiteles vitára, mindenki bevonásával az európai politikai projektről – ami elmaradt az Európa Parlamenti választások során.* A választások után joggal érezheti azt az ember, hogy a polgárok „kiszálltak a hajóból”. A választók nagyfokú távolmaradása (néhány tagországban ez 87%-os) és a szélsőséges jobboldali pártok előretörése két fontos jelzés.

Az illegitim technokrácia számos megszorító intézkedése, a lidércnyomásos gazdasági növekedés elfeledtették a társadalmi igazságosság ideálját, s a népesség növekvő aggodalommal tekint a gyenge alapkészség szintre, a növekvő ifjúsági munkanélküliségre és a régiók közötti növekvő különbségekre, valamint arra, hogy a jóléti állam elfeledkezett a kötelezettségeiről. 2008-11 között 16 tagállamban csökkentette az állam az oktatásra fordított kiadásokat. Az EUCIS LLL mélyen hisz abban, hogy újra kell gondolni a nemzetközi együttműködést a társadalmi egyenlőség és kohézió terén. Az Unió Szerződés 9.§-a alapján fogalmazzuk újra a szociális Európa vízióját, beleértve a magas minőségű oktatást is. A választások során az EUCIS LLL által kibocsátott *A tanulás jövőjének közös felépítése*² c. memorandumot sok képviselőjelölt támogatta. (konkrétan több mint 30 képviselőjelölt) Az újonnan megválasztott képviselők feladata fönntartani ezt az elkötelezettséget és előtérbe helyezni az élethosszig tartó tanulás ügyét. Az európai oktatási, képzési együttműködés egyik fontos területe az intolerancia, a másiktól való félelem, a saját azonosságtudatba való bezártság és a nacionalizmus elleni harc. Elismerés az olyan nagyszerű programnak, mint az ERASMUS+.

Konkrétan javasoljuk, hogy az Európa 2020 stratégia félidőben történő felülvizsgálata, valamint az Oktatás és Képzés 2020 stratégia felülvizsgálata során vegyék figyelembe a választók és nem választók üzenetét. **A befogadó növekedés és abban az EU cselekvési terve az oktatás és képzés területén az EU 2020-as stratégiájának egyik hiányzó pillére.**

A hatékony, innovatív és főként megfizethető és rugalmas tanulási lehetőségeknek elsőszámú szemponttá kell válnia. Az együttműködés kereteinek kialakítása ne elefántcsonttoronyból történjen. A választásokon való távolmaradás szimptomatikus jele a polgárok csalódottságának és annak, hogy nem hisznek többé a választási szelvénygyűjtő dobozokban, vagy az alapító atyák ideáljaiban. Ne veszítsünk el még egy parlamenti ciklust, reményvesztetten tekintve előre a 2019-es EP választásokra. Európának nincs szüksége még egy olcsó Európai Polgárok Évére, hanem egy hiteles vitára van szüksége az európai politikai projektről, abba mindenkit bevonva. Az állampolgári oktatás kulcs ahhoz, hogy az emberek ne nézzenek idegenként Brüsszelre, ami nemcsak a döntéshozók, de a média felelőssége is.

A civil szervezetek szintén igen fontos szerepet játszanak ebben a folyamatban, s ne felejtjük el a közvetlen, részvételi demokrácia jelentőségét, amely nagyban hozzájárul a szociális Európa létrejöttéhez és az új parlament legjobb összekötője lehet. Tűzzük napirendre újra az európai egyesülés alapokmányát, ami jó jelzés lenne a polgárok milliói számára, akik elkötelezettek az Európát átható dialógus, együttműködés, és megértés elősegítésében.

Kapcsolat: Audrey Frith,

EUCIS-LLL

+32 2 234 61 92,

audrey.frith@eucis-lll.eu

Következő írásunk rövid összefoglalót ad a dokumentumról.

Összeállította:

Sz. T. J.

2 A tanulás jövőjének közös felépítése c. manifesztum elérhető angolul az EUCIS LLL honlapján: http://www.eucis-lll.eu/action/campaigns/eucis-lll-manifesto-building-together-the-future-of-learning/?utm_source=EUCIS-LLL+general&utm_campaign=924bd14b68-&utm_medium=email&utm_term=0_f4e5c60751-924bd14b68-9701769

A jövő tanulás közös felépítése

*Az EUCIS LLL manifesztuma az élethosszig tartó tanulás 12 legfontosabb prioritásáról
(rövid összefoglaló)*

EUCIS-LLL felhívja az európai parlamenti képviselőket, hogy fontolják meg a három legfőbb prioritás támogatását:

1. Biztosítani kell az elérhető és jó minőségű a tanulást mindenki számára
2. Támogatni kell az élethosszig tartó tanulás szociális dimenzióját
3. Vigyük közelebb az EU-t a polgáraihoz

Megengedheti Európa magának?

Adatok a képzettségi helyzetről:

- 1/4 felnőtt alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik
- 1/10 felnőtt vesz részt az élethosszig tartó tanulásban
- 1/5 tinédzser rossz olvasó
- 1,3 / 10 a korai iskolaelhagyók aránya

Forrás: Eurostat

Felhívjuk a képviselőket, az élethosszig tartó tanulóval foglalkozó csoportközi tevékenység létrehozására:

1. Hozzáférhető minőségi tanulást mindenki számára – miből áll ez?

- a pedagógiai innováció elősegítése
- a minőségbiztosítás fejlesztése

EUCIS-LLL Secretariat / rue des Deux Eglises, 39 - B-1000 Brussels / info@eucis-lll.eu / +32 2 738 07 68

- az oktatásban képzésben dolgozók munkafeltételeinek javítása
- a rugalmas tanulási lehetőségek és utak

2. Befektetésekre van szükség az oktatás és képzés szociális dimenziójának erősítésére

- ne legyen több szegregáció – a nem-formális tanulás elismerése, amely döntő szerepet játszik a befogadásban és a társadalmi kohézióban
- biztosítani kell, hogy a tanulási mobilitás szerepe fenn maradjon, mint általános gyakorlat
- a kulcskompetenciák és alapkészségek fejlesztése. Az Európai Kulcskompetencia Keret legyen referencia minden oktatási szektorban
- élethosszig tartó tanulási tanácsadás segít a legkedvezőbb tanulási programok egyéni kialakításában

3. Vigyük közelebb az EU-t a polgáraihoz

- elsőbbséget kell biztosítani az európai állampolgári oktatásnak, hogy a polgárok értsék az EU lényegét és a közös értékeket
- jó kormányzás – hozzá kell járulni a jó kormányzás újraértelmezéséhez az EU oktatási és képzési együttműködésben, s főként két aspektus fontos: a nyitott koordináció módszere és a civil társadalom részvétele
- dialógus a reprezentatív szervezetekkel és a civil társadalommal
- létre kell hozni az Európai Egyesület alapokmányát, amely intézményesíti az elkötelezettséget és állampolgárok milliói számára biztosít tevékenységi lehetőséget

Összeállította:
MNT NI

A felnőttképzés és médiaoktatás kapcsolata

Franzmann (1998) szerint az alapvető kulturális technikák állandó változásban vannak a társadalomban és a nevelésben egyaránt. A tömegkommunikáció mediális üzeneteinek megértéséhez elengedhetetlen a kritikai gondolkodás, és ezen keresztül az öntudatos, valamint magabiztos bánásmód az új médiatípusokkal. A műveltséget és naprakész információkat alkotó tudást felnőttkorban általában a tömegkommunikáció intézményrendszere szolgáltatja.

A felnőttek – életkoruk és tapasztalatuk alapján – olyan tanulási formák részesei, amelyek jelentősen eltérhetnek a formális oktatásban alkalmazott módszerektől és eszközöktől (Buckingham, 2005), ha van hozzá megfelelő eszközrendszerük, hogy a készen kapott médiaeseményeket elemezzék.

Bár a tömegkommunikáció és a kultúra valamint az oktatás kapcsolata igen szerteágazó és sokrétű, elfogadott prioritás hogy a média nevelési szerepének fontos jelentősége van. (McQuail, 2003).

A média-andragógia fogalma a tömegtájékoztató eszközök személyiség alakító hatásainak lehetőségét és feltételeit vizsgálja, amelyek figyelembe vételével a felnőttek tanulása a médiával, vagy azzal kiegészítve hatékonyabbá tehető. (Nagy, 2005)

A gyakorlati médiaoktatás lehetősége

A médiakompetenciát az írás-olvasás klasszikus kulturtechnikáival kell összevetni, vagyis az alkotás és értelmezés szintjéig kell lebontani, hogy a médiával való értelmes bánni tudás legyen az eredmény (Leidemann, 2000). A klasszikus műveltség változása, és eltolódása a legtöbb információt szolgáltató médiák felé szükségessé is teszi a felnőttek tanulását, és a tömegkommunikációra nagy szerep hárul abban a tekintetben, hogy kielégítsen igényeket, és alapvető fontosságú „boldogulási technika” (Zrinszky, 2009, 44 p.) legyen a felnőttek életében. A média és tanulás összekapcsolása azért is fontos többek között, mert az iskolákban megszerezhető elméleti tudás sokszor nem alkalmazható a gyakorlatban, a felnőttképzésben pedig kiemelt szerepe van a gyakorlatközpontúságnak (Benedek, 2010.). A média ugyanakkor leginkább mint oktatási eszköz jelenik meg a felnőttek képzésében, főleg a számítógéppel és az internettel összefüggésben. (Herczeg, 2006)

Büssing (2001) szerint a felnőttképzésben a szociális-társadalmi környezettel és témákkal való tanulás megfelelő módszer, ahol a médiumokat lehet alkalmazni, és szervezett keretek között ennek nagyobb a hatékonysága. Ez magában foglalja a technikai eszközként való hasznosítást, valamint a meghatározott témakörök médiabeli eseményeinek feldolgozását is, közös beszélgetésekkel.

A média tanulási célokra való alkalmazása ma még kevésbé terjedt el a felnőttképzésben, főleg azért, mert hiányzik a tartalom szintjén a vele való bánni tudás és ehhez az iránymutatás (Hinzen és Koltai, 1997). A média két nagy hatóterülete az ismeretekhez és tudáshoz köthetően a köztájékoztató, valamint az oktatási funkció az iskolában és a felnőttek képző intézményeiben (McQuail, 2003).

A média alkalmazása az oktatásban egy kihívás, de ugyanakkor bizonyos médiakompetenciák fejlesztéséhez elengedhetetlen, és ehhez meg kell határozni, hogy mire és hogyan használják fel, illetve hol alkalmazzák a tömegkommunikáció eszközrendszerét, vagy tartalmát. (Wolpert, 1997)

Az eddigi médianevelési és médiaismereti tananyagok elméletiek, gyakorlati képzés kellene hozzájuk, hogy érthetővé váljanak, és egyfajta értelmezési mintaként szolgáljanak. (Hagedorn, 2000) Ez a cselekvési minta a médiabeli események változatos bemutatásai kapcsán csak a gyakorlatból indulhat ki, de egyfajta gondolati sablonként kell szolgálnia - vagyis elválaszthatatlan az elméleti megközelítéstől, és az azonnali kipróbálástól, alkalmazástól. (Reischmann, 2000)

Koring (1997) kapcsolja össze talán a legjobban a médiát és a neveléstudomány andragógia részét, amikor azt hangsúlyozza, hogy interdiszciplináris együttműködésre van szükség a tudományterületek között ahhoz, hogy a médiumokban bemutatott események a megfelelő felhasználás alapját képezzék, aminek előfeltétele természetesen a helyes értelmezés. Az integráláshoz és produktív alkalmazáshoz a tanítási folyamat részeként szükséges meghatározni a médiaismeretet, és a média által bemutatott műsörtípusokat. Fontos és kiemelt jelentőségű, hogy ne csak mint bemutatóeszköz szerepeljen a képzésekben és az oktatásban a média, hanem mint tananyagtartalom is.

Ahhoz hogy az ember tudatosan használja a médiumokat, az értelmezéshez és felhasználáshoz azonban elengedhetetlen az infokommunikációs eszközök használatát szolgáló kompetencia és az egyén szociális kompetenciáinak fejlődése, és azok összekapcsolása, (Hinzen és Koltai, 1997). Az embernek éreznie kell, hogy a felhasználás és a média tartalmának megtekintése a felhasználó kezében van, az ő autonómiájára van bízva. (Rice, 1999) Maga a technikai determináció, vagyis csak maga az eszköz nem elég, a használatuk aktív és tudatos módja az, amely a lehetőségeiket és hatásait, továbbá a felhasználást meghatározza. (Fercsik, 1999)

Az Európai Felnőttképzési Társaság összefoglalása alapján a médiakompetenciák fontos átmenetet jelentenek az információs társadalomba, ezért a tanításban fontos tényezők szerepét töltik be. A médiakompetencia négy fontos elemre bontható az egyén és a társadalom szempontjából. Az első három szorosan összefügg, ezek a megértés képessége és reflektálás (egyéni feldolgozás) a média tartalmakra, a tömegkommunikáció működésének megértése, és a média pedagógiája, vagyis a tömegkommunikáció felhasználása az oktatás folyamatában. A negyedik képesség a média gyakorlata címszó alatt a számítástechnikai alapú használat. Ezeknek ma már az alapvető készségek között van a helyük a tanulás-tanítás folyamatában éppen ezért egyre nagyobb jelentőséget kell rá fordítani, és beépíteni az élethosszig tartó tanulás keretrendszerébe. (Federighi, 1999)

Az Európai Parlament 2007-as állásfoglalása szerint az információk szelektálása, valamint azok értelmezése kiemelt feladat a társadalomban, amely speciális képességeket igényel. Arra kell megtanítani az oktatás során a résztvevőket, hogy ezeket az információkat hogyan kezeljék, és fejleszteni kell az ezekhez szükséges kompetenciákat. (Az Európai Parlament, 2007)

A felnőttképzésben a médiakompetencia képességei és készségei többek között a következőket tartalmazzák. Képesség a média használatára és üzeneteinek feldolgozására, dekódolására, amely egyenlő a megértés képességével, a bemutatás keretének és hatásainak értelmezésével. A válogatás képessége, a releváns információk kiszűrése és a médiában bemutatott struktúrák (műfajok) megértése, a valóság és a média természetéből fakadó reprezentáció felismerése. (Potter, 2004) A média kommunikációs céljainak megkülönböztetése is jelentős szempont, ehhez elengedhetetlen képesség megítélni és mérlegelni a média által bemutatott jelenségeket. A felhasználható tudás kiválogatása, és a média percepciók értelmezése, a látottak – és hallottak – gyors feldolgozásának és megértésének képessége az észlelés és fogyasztás melletti aktivitást követeli meg. Ide sorolható az audiovizuális média gyors ütemű bemutatása és a közzétett információk következtetéseinek a narrációban való megértése. Mindezt annak érdekében szükséges kihangsúlyozni, hogy a mai társadalom nem képzelhető el a tömegkommunikáció nélkül, a társadalomnak integráns részévé vált, és jelentős befolyásoló erővel rendelkezik. (Livingstone, Van Couvering és Thumim, 2005)

A felnőttek esetében a médiaoktatás egyik legkiemelkedőbb kérdése, hogy a felnőtteknek a média útján, vagy az azzal segített tanulása milyen módon használható és tehető hatékonyá. (Nagy, 2005)

A hazai gyakorlat

A NAT felnőttképzésre és pótló oktatásra való részében is megjelenik a kommunikáció, és a médiával való ismerkedés, mint kommunikációs kultúra. Itt is elsődleges kompetencia az olvasás és szövegértés, lényegkiemelés, és a tömegkommunikáció használata. (Kerékgyártó,

1998) Ugyanez megjelenik a felnőttképzés más területein is – amely nem tartozik feltétlenül az alapfokú kiegészítő oktatáshoz –, azzal a kiegészítéssel, hogy a szövegalkotáson túl a gondolkodás is elsőrendű készség a permanens tanulásban. (Köpeczi, 2005)

Nagy Andor (2005) médiaandragógiai könyve a fogalom szintjén mutatja be a címben vázolt témakört, majd javaslatokat ad elméleti szinten a média felhasználásához. Írásában, a kiemelt témakörökkel a média tartalmak alapján állítja fel azokat az összefüggéseket, amelyekkel foglalkozni lehet a felnőttek tanulásával kapcsolatban. Ezek közül a művészet és művelődés, az erkölcs, esztétikum, a reklámok hatásai, az erőszak és a virtuális közösségek képezik véleménye szerint azokat a témaköröket, amelyeket szóba lehet hozni, vagy be lehet mutatni – de ő ezeket csak mint eszközt szerepelteti az oktatás palettáján.

A felnőttképzésben – hasonlóan Nagy Andor véleményéhez – a televízió és a számítógép mint médium, csak oktatási eszköz a legtöbb esetben (Szalai és Gajda, 2008). A média szerepe az egész életen keresztül tartó tanulásban címmel megjelent kötetben merül fel a werk-film gondolata, amely megmutathatná, hogyan készülnek a tömegkommunikáció keretein belül az egyes műsortípusok, így járulhatna hozzá az egész életen át tartó tanulásához, amennyiben megérteti a média működési elvét. (Kövér, 2008) Természetesen itt is elsősorban a televízió szerepel a fókuszpontban, mint a médiafogyasztás legfrekvenciáltabb módja.

A nyomtatott sajtót, mint médiaeszközt, a klasszikus tanulási módhoz sorolja Barát (2008), ahol egyéni befogadás és elsajátítás történik. A média felhasználása az iskolákban, mint módszer és tananyag, a legfiatalabb oktatási módzatok egyike, és kiegészíti az előzetes tapasztalatokon nyugvó indirekt tanulást, illetve azt rendszerezi csupán. Az élethosszig tartó tanulásához a média köréből mint eszköz, az internet vezeti, majd a könyvek, és utána a folyóirat, majd a legkevésbé a televízió, ám mégis ez utóbbi kapja a legnagyobb hangsúlyt a kutatásokban és a tanításban az egyidejű hatásai miatt.

Az Országos Képzési Jegyzékben a kommunikációs ismeretek és médiáról való tudás általánosan – nem szakma specifikus képzéseknél – alig tartalmaz lényegi, és gyakorlatra fordítható háttérismeretet.

A modulokhoz tartozóan kompetenciákat határoznak meg, és ezeket fontossági sorrendben jelölik meg. Azonban nagyon sok olyan elem található, amelyet a felnőttoktatás keretien belül nem, vagy csak nagyon nehezen lehet megvalósítani. Ennek oka lehet a speciális tudáskörrel rendelkező tanárok hiánya, vagy a képzés lebonyolításához rendelkezésre álló időhiány. A kompetenciáknál gyakran megjelennek azok a szükséges, de már jóval korábban kialakítható képességek is, mint amilyen az artikulált olvasás, tömör fogalmazási képesség, vagy jól érthető tagolt beszéd. Ezek mellett a kommunikáció alapfogalmai, és fajtái szerepelnek a legtöbb esetben, de a médiáról való tudás nem jelenik meg.

Kifejezetten a felnőttképzés számára még csak nagyon kevés olyan tankönyv áll rendelkezésre Magyarországon, amely az alapfokú és középfokú oktatásban résztvevő felnőtteknek készült a média témaköréből. (Kiss, 2006)

A médián belül elsősorban a televízióra koncentrálnak a legtöbben, és kevésbé tartják fontosnak a rádiót, illetve az újságokat, a hatásuk szempontjából – nem is beszélve az ún. szociális médiáról, amelynek a kutatása a hazai gyakorlatban még nem jelent meg markánsan.

A televíziózással kapcsolatban él az a felfogás, hogy a néző passzívan vesz részt benne, és csak a szórakoztató funkcióját emelik ki, vagy az egész életen keresztül való tanulásban, mint eszközt szerepeltetik (Pintér, 2008.)

A felnőttek oktatásával és médiaismeretekkel kapcsolatban egy tartalmi javaslatokat is nyújtó könyv kerettanterv tervezési segítséget ad az iskolarendszerű alap- és középfokú oktatásban résztvevő felnőtteket tanítók számára (Kiss, 2005.)

A tanári kézikönyvszerű kiadványban – amit részben a szerzők is elismernek – legfeljebb csak perifériálisan került elő a tömegkommunikáció kérdése a felnőttképzésben, és amelyben megemlítik többek között a tömegkommunikációs eszközök és róluk való tudás más órákon való felhasználhatóságot.

A könyvnek hozzávetőlegesen az első egyharmada foglalkozik a szó szerinti médiával, utána már tágan értelmezett fogalomként használja, és a filmekről, illetve a marketing szempontból értelmezett közönségkapcsolatokról tartalmaz bő fejezeteket. A legvégén pedig pusztán történeti áttekintést nyújt a hírugynökségekről.

A kiadvány első része a nyomtatott sajtót tárgyalja, és általános bevezetőt ad a média tantárgy oktatásához. A tananyag meghatározásánál azonban az általános médiaismeretet nem különbözteti meg a nyomtatott sajtótól, így strukturálisan tekintve a lapokról szóló ismeretek képezik a legkisebb részt a kiadványban. Itt kapott helyet a sajtótörténet, az alapfogalmak meghatározása, a médiatípusok megkülönböztetése és a tömegkommunikáció funkciói, a társadalmi háttér, vagy a tömegkommunikáció általános elmélete, illetve az írástörténet.

Az egyes – már az újságokhoz kapcsolódó témavázlatokat tartalmazó rövid egységeknél beemelt egy-egy közös munkát, vagy megfogalmaz olyan kérdést, amelyet érdemes átbeszélni, megvitatni a csoporttal. A témakörök végén is ad egy pár feladatot, amit akár egyénileg, akár csoportosan is el lehet végezni. Ebben a tekintetben tehát hasonló a középiskolákban használatos kiadványokhoz, de ez nem tankönyv céllal jött létre. Az utolsó pár oldal a reklámokról szól, így ez megint nem tartozik szorosan ehhez a részhez.

A legkiemeltebb témakör természetesen itt is a műfajok bemutatása, illusztrációkkal, valamint a minőségi napilapok és bulvár sajtó elkülönítése.

A második fő rész a televízióé, hangsúlyos az audiovizuális média bemutatása, és a szórakoztató műfajé a főszerep, majd a reklámok és a médiaerőszak bemutatása következik.

A híradások technikai hátterét taglalja a könyv, a hírszerkesztést, és az egyes hírek felépítését, de csak a televíziózás szemszögéből. A különböző műfajok és álműfajok bemutatása csak a nem közszolgálati média esetében ad kellő felvilágosítást, az igazán tartalmas ismeretterjesztő műsorkínálat kimaradt belőle. A reklámról és az erőszakról szóló rövid egység képezik a televíziót bemutató rész végét.

A következő egység a film formanyelvével foglalkozik, és filmértelmezéssel, ebben viszonylag kevés a média köznapi értelemben vett fogalma. A negyedik rész pedig a public relations, a közönségkapcsolatokat veszi nagytító alá, mint alkalmazott tömegkommunikációs eszközt, ez azonban már nagyon távol áll a médiaismeret fogalmától.

A második könyv címe Kommunikáció, tömegkommunikáció, médiakultúra (Papp, Paróczayné, 2000), amely egyben munkafüzet is. Az összeállítás első része a címnek megfelelően a kommunikáció fogalomrendszeréhez ad egy bevezetőt, ezt követi egy hasonló rész a tömegkommunikációról, a médiumok különféle csoportosítási lehetőségeiről és a médiahíreknek a szerkesztéséről, szerkezetéről egy pár szóban tájékoztatja az olvasót. A könyv minden részére igaz, hogy szinte csak fogalomszerűen mutatja be a témaköröket, önállóan tehát nem lenne használható. A fogalmak mellett rögtön megtalálhatóak a kérdések, amelyeknek a háromne-

gyed része kifejthős, vagy egy-egy táblázat segítségével kér összehasonlításokat, véleményeket, illetve példákat.

Ezután következik négy tematikus rész, amely kialakulásuk szerinti időrendben mutatja be a médiatípusokat. A nyomtatott sajtó – és a következő három rész egyaránt – egy történeti áttekintéssel indul, ezt követi röviden a hírek szerkezeti felépítése és a napi sajtóé, majd a szolgáltatások, alkalmazott fotók, szerkesztőségi munkakörök, és hirdetések következnek, és dominálják az oldalakat. A rádió esetében már a műsortípusokról és azok elemzéséről is szó van röviden, majd kifejezetten véleménykérő kérdéseket fogalmaztak meg a szerkesztők. A televízióról szóló utolsó előtti egység egy, a különböző csoportosítási lehetőségek szerinti részt tartalmazza. A híradókat alapul véve kér egy összehasonlító elemzést feladatként, amelyben a tanulóknak a felépítést, műfajokat és időtartamot kell többek között meghatározniuk. Ezt követően a televíziók egyoldalú bemutatását megcélolni kívánt kérdéssor kapott helyett, amely általános sztereotípiák felismerését és meghatározását kéri, mint a szépség vagy sorozatok szerepe. Ez a feladategység a könyv első fejezetét kéri számon tulajdonképpen, a mindennapi kommunikációs ismeretkörök alkalmazását és annak pusztán felismerését is teszteli.

A negyedik rész az interneté, ez a legrövidebb, míg az előzőben a leghosszabb volt. Az internet történetén röviden túllépve csak az internetes világban elvárható viselkedési mintákat és érdekességeket mutatja be a könyv. Lezárásként egy mini-szótár került a könyv végére, amelynek a nyelvezete és tartalma is leegyszerűsített – mint az egész könyvé –, és tényközlő, de nem magyarázó fogalmakat alkalmaz.

A hazai felnőttképzés gyakorlatában a médiaoktatás csak kiegészítő vagy pótló jelleggel található meg, általában a „népszerű” kommunikációs tantárgyon belül. Ebben a témakörben kutatások szinte nem léteznek, amely a szociális média megjelenésével egyre fontosabbá válna, és összekapcsolná a hagyományos tömegkommunikációs ismereteket a modern rendszerekkel. A brit szakirodalomban ez közel 80 éves múltra tekint vissza (Buckingham, 2005), a német nyelvterületen pedig már jól kidolgozott programok léteznek (Baacke, 2007).

Dóra László

Doktorandusz hallgató

Hivatkozott irodalom

- Franzmann, B. (1998, szerk.): Handbuch Lesen. Wiesbaden.
- Baacke, D. (2007): Medienpädagogik. Tübingen: Niemeyer, 2007.
- Livingstone, S, Van Couvering, E. és Thumim, N. (2005): Adult Media Literacy. Department of Media and Communication – London School of Economics and Political Science, London.
- Buckingham, D. (2005): Media Education: Literacy, Learning and Contemporary Culture. Blackwell Publishing, Oxford.
- Buckingham, D. (2005b): Médiaoktatás. Új Mandátum Kiadó, Budapest.
- Papp Ágnes és Paróczayné Korányi Margit (2000): Kommunikáció, tömegkommunikáció, médiakultúra. NSZI, Budapest.
- McQuail, D. (2003): A tömegkommunikáció elmélete. Osiris kiadó, Budapest.
- Büssing, A. (2001): Szervezeti keretek között tanulás új médiumok segítségével. In: Hinzen, H. (szerk.): A felnőttoktatás perspektívái és a fejlődés irányai. Német Népfőiskolai Szövetség Nemzetközi Együttműködési Szervezete, Budapest. 71-78.

- Hagedorn, F. (2000): A média ismeretektől a cybercoaching-ig. Intézményi kihívások. In: Koltai Dénes és Hinzen, H. (szerk.): Felnttktatás az ezredfordulón. Perspektívák, tapasztalatok, dokumentumok. PTE FEEFI, Budapest. 225-238.
- Wolpert, A. (1997): Medienbildung in Einrichtungen der Weiterbildung in Nordrhein-Westfalen. Soest, Bönen.
- Reischmann, J. (2000): Hogyan tanuljunk médiakompetenciát? In: Koltai Dénes és Hinzen, H. (szerk.): Felnttktatás az ezredfordulón. Perspektívák, tapasztalatok, dokumentumok. PTE FEEFI, Budapest. 285-298.
- Leidemann, S. (2000): Az internet-kávézó mint új tanulási hely. A hageni népfőiskola projektje. In: Koltai Dénes és Hinzen, H. (szerk.): Felnttktatás az ezredfordulón. Perspektívák, tapasztalatok, dokumentumok. PTE FEEFI, Budapest. 239-250.
- Zrinszky László (2009, szerk.): Tanulmányok a neveléstudomány köréből. A megújuló felnttktatás. Gondolat, Budapest.
- Benedek András (2010, szerk.): A szakképzés és felnttktatás fejlesztése. Tények és tendenciák. NSZFI, Budapest.
- Hinzen, H. és Koltai Dénes (1997, szerk.): A felnttktatás jövője – A jövő felnttktatása. JPTE FEEFI, Budapest.
- Koring, B. (1997): Felsőoktatási fejlesztés internettel és a médiumokkal. In: Hinzen, H. és Koltai Dénes (szerk.): A felnttktatás jövője – A jövő felnttktatása. JPTE FEEFI, Budapest. 127-131.
- Kerékygyártó László (1998): Második esély a tudás megszerzéséhez (célok, eszközök, módszerek). In: Bardócz-Tódor András és Mayer József (szerk.): Az iskolarendszerű felnttktatás modernizációs stratégiájának megapozása. Felnttktatási Műhely, Budapest.
- Köpeczi Bócz Tamás (2005): Kutatás a felnttktatás-, és képzés nemzetközi cél- és feladatrendszerének változásáról a korszerű piacgazdaság, illetve a tanuló társadalomfejlődésének tükrében. NFI, Budapest.
- Federighi, P. (1999, szerk.): Glossary of Adult Learning in Europe. UNESCO Institute for Education. <http://www.eaea.org/doc/pub/eurENG.pdf> Utolsó meglekintés: 2012.01.23.
- Nagy Andor (2005): Médiaandragógia. A médiumok vélt és valós szerepe, lehetőségei a felntt személyiségek alakulásában. Urbis, Budapest.
- Szalai Piroška és Gajda Mária (2008, szerk.): A média szerepe az egész életen keresztül tartó tanulásban. Quality Training Studio, Budapest.
- Kövér Tamás (2008): Egy gyakorló újságíró szemével. Miben segíthet a média az életen keresztül tartó tanulás népszerűsítéséhez. In: Szalai Piroška és Gajda Mária (szerk.): A média szerepe az egész életen keresztül tartó tanulásban. Quality Training Studio, Budapest. 107-118.
- Potter, W. J. (2004). Theory of Media Literacy: A Cognitive Approach. Sage, Thousand Oaks.
- Barát Tamás (2008): Agyműtét, görögdinnyén, előadásban. In: Szalai Piroška és Gajda Mária (2008, szerk.): A média szerepe az egész életen keresztül tartó tanulásban. Quality Training Studio, Budapest. 119-137.
- Rice, R. E.(1999): Artifacts and Paradoxes in New Media. New Media and Society, 1. 1. sz. 24-32.
- Herczeg Judit (2006): Messenger: A kommunikáció új, lehetséges útjai a felsőoktatásban és távoktatásban. In: Buda András és Kiss Endre (szerk.): Interdiszciplináris pedagógia és az oktatás finanszírozása. Debreceni Egyetem, Debrecen. 313-323.
- Fercsik Erzsébet (1999): A kommunikáció főiskolai oktatásáról. In: V. Raisz Rózsa és H. Varga Gyula (szerk.): Nyelvi és kommunikációs kultúra az iskolában. Magyar Nyelvtudományi Társaság, Budapest. 664-668.
- Kiss Judit (2006, szerk.): Médiaismeretek és felnttktatás. Országos Közoktatási Intézet. <http://www.ofi.hu/tudastar/felnttktatás/mediaismeretek> Utolsó meglekintés: 2012.03.02.
- Az Európai Parlament 2007-es jelentése a médiaműveltségről (2008/2129(INI)) – http://mozgokepkultura.ektf.hu/?mm=dokumentumtar&content=jelentés_a_médiaműveltségrol Utolsó meglekintés: 2012. 04. 05.
- Pintér Róbert (2008): Életfogytig vagy élethosszig? http://www.ceo.hu/ceo_konferencia1/Media_szerpe_konferencia1_Pinter_Robert_2008_2.pdf Utolsó meglekintés: 2013.10.10.

Meg lehetne-e valósítani a dán népfőiskolai mintát Magyarországon?

Az egyetemek andragógiai képzése keretében számos hallgató választja diplomadolgozati témának a népfőiskolákat. Változtatás nélkül közljük az egyik interjút, amely az MNT elnökével készült – szándékaink szerint a következő számainkban továbbiakat is közzé teszünk.

1. Mi volt az MNT célja a kialakulásakor? Milyen eredményekre számítottak a mozgalom aktivistái?

A 80-as évek elejétől-közepétől intenzívebbé váltak a II. világháború előtti népfőiskolai mozgalom történetének feltárására irányuló kutatások. Egyre több közösségi emlékezést szerveztek és egyre inkább felvetődött, hogy a megszüntetett népfőiskolák a korabeli társadalomban is fontos funkciókat látnának el. Elsősorban a nemzeti tudat, a helyi hagyományok ápolása, a kistéleplési közösségek megszerveződése, az ifjúság tevékenység lehetőségeinek elszürkülése jelentették a napirendre tűzött vitatémákat. A Mit akar a Magyar Népfőiskolai Társaság? c. kiáltványban röviden egy hosszú távú program fogalmazódott meg a magyar vidék felemelkedésének szellemi elősegítésére vonatkozóan. Amikor mindez felvetődött még nem volt világos, hogy a „létező szocializmus” megszűnik, csak az erjedést és a változtatások igényét lehetett érezni, ebben fontos szerepet szántak akkor a volt népfőiskolák tanárai, diákjai akik a legaktívabb magját képezték az újjáalakulásnak.

2. Mik az MNT történetének legfontosabb fordulópontjai, hogyan élte meg ezeket elnökként?

Egy fontos korszak volt a 80-as évek közepétől a 88-89-es változásig, amelyben több hullámban küszködést jelentett az akkori hatalommal, amely ellenzett bármilyen alternatív, nemzeti szellemű művelődést. Konfliktusos volt az 1985-86-s év, majd lassan 87-88-ra viszonylag szabadabbá vált a szervezkedés útja.

1990-ben az első szabad parlamenti választásokat követő kormány programjába foglalta a népfőiskolák nagyszabású támogatását. 1994-ig azonban vajmi kevés eredményt lehetett látni a programból.

1994-1998 között a „politikai kiszorítás” perifériára szorítás nem szűnt meg, ugyanakkor szakmailag sok új eredmény ért el a Társaság. Ehhez hozzájárult, hogy 1997-ben nagyszabású UNESCO konferencia zajlott le amely a felnőttoktatással, közművelődéssel foglalkozott. 1997-ben új törvény született, amelybe bekerült a népfőiskola kodifikációja is. Ez jelentős előrelépést biztosított.

A 90-es évek közepétől egyre intenzívebbé váltak az MNT nemzetközi kapcsolatai és együttműködési tevékenysége.

1998-2002-ben az első Orbán kormány újra napirendre tűzte a népfőiskola ügyét, ami sokkal inkább egy „szabadabb mozgásteret” de magárahagyottságot is jelentett.

A milléniumot követő évtized igen gazdag hazai és nemzetközi szakmai eredmény megvalósítását jelentette: 2000-2010

3. Melyik időszak tekinthető az MNT fénykorának? Mi volt eddig a legkedvesebb személyes momentum az MNT története során?

Nem hiszem, hogy volt olyan korszak ami fénykornak nevezhető. Amíg egyértelmű, hogy a két világháború közötti népfőiskola történetben az 1936-46 közötti időszak volt a virágkor, 1988 óta a megalakulás óta nem tudunk ilyen periódust megnevezni. Talán nagyobb időperspektíva szükséges ehhez, de valószínűbb, hogy nem volt ilyen kiemelkedő korszak. Azt mondhatjuk, hogy az eltelt negyedszázad alatt a népfőiskolák nem érték el azt a hivatali, kormányzati elismerést, amely megalapozta volna a jövőjüket, mind Ausztriában, vagy Németországban. Nem is beszélve más fejlett „népfőiskola országokról”. A legkedvesebb személyes momentum? Amikor az ún. hóskorban – 1985-1995 – a falvak sorát végig vándorolhattam – beleértve a szomszédos magyar területeket is, hogy hirdessem a népfőiskolák fontosságát.

4 Mikor lett Ön az MNT elnöke? Hogyan került ebbe a státuszba? Gondolta volna korábban (a megalakuláskor), hogy Ön lesz az elnök?

1994-ben első elnökünk Benda Kálmán történészprofesszor meghalt, s akkor Kovács Bálint református tiszteletes került az elnöki posztra. Ő eleve ideiglenesen vállalta, s valamikor már nem emlékszem melyik évben lettem én az elnök. Azóta a választások alkalmával mindig újra megbíztak a feladattal. Nem gondoltam elnöki pozícióra, főtitkárként kezdtem, akire főként a szervezés, végrehajtás feladata hárult. Akkor, mivel az ún. „nagy elődök” a két világháború közötti korszak jeles személyiségei vettek körül bennünket – az elnökségben és azon túl is – tőlük akartunk mindent megtanulni és átvenni, amit fontosnak tartottunk

5. Ön szerint hogyan juthatna több pénzügyi forráshoz az MNT?

Részben föl kellene adja azt az alapelvet, hogy a legszegényebbek és a legkevésbé iskolázottak állnak a munkája középpontjában, s a szolgáltatás szerűen bevételek biztosítása lenne a legjobb a jobb pénzügyi háttérhez. Ám közben a fizetőképes középosztály is egyre inkább elszegényedett. Magyarország nagy ártat fizet, hogy nem eléggé támogatja a helyi művelődő, tanuló közösségeket.

6. Mik az MNT jövőre vonatkozó feladatai? Mennyiben változik meg a jövőben az MNT tevékenysége? Milyen irányban fog fejlődni az MNT?

A legfontosabb a társadalmi támogatottság megtartása és kiszélesítése, a vidéki népesség és a hátrányosabb helyzetben lévők művelődési jogai érdekérvényesítésének képviselője. Egyre jelentősebbé válik a nem-formális tanulás, az általános felnőttképzés, az általános műveltség – ezt hangsúlyozza az MNT és erre is épít. Az elmúlt negyedszázad jórészt kihagyott esély a működő demokratikus társadalom megvalósításában.

7. Hogyan összegezné az MNT utóbbi időszakának tevékenységét?

A „túlélés” hullámhegyei és völgyei között, az összetartó közösség boldog szabadsága.

8. Meg lehetne-e valósítani a dán népfőiskolai mintát Magyarországon?

Ahhoz először egy dán társadalom alapjait kellene megteremteni, szabadságban, jólétben. Minél közelebb lennénk ehhez a „mintához” annál inkább kelne életre magától. Sajnos én most a lemaradás és távoldás érzését kell leküzdjem, hogy a reményeink megmaradjanak a jövő számára.

Reznyik Adrienn

BA III. évfolyamos hallgató

Pázmány Péter Egyetem

TÁMOP 5.5.1. B-11/2-2011-0260

A családbarát település jövőképe

A családoknak meghatározó szerepük van a felnövekvő generáció jövőjének formálásában és társadalmunk életében, éppen ezért nagyon fontos a családok segítése és támogatása. Más kistelepülésekhez hasonlóan a Balaton-felvidéken is folyamatosan csökken a születésszám, kevés fiatal telepszik le a faluban, a leteleplők közül is sokan pár év után elvándorolnak.

A népesség vészesen apad. Ennek okát főként a csökkenő helyi munkalehetőségekben látjuk. Régebben az emberek elsősorban a helyi termelőszövetkezetben, borászatban helyezkedtek el. Régebben a nyári időszakban sok vállalati üdülő adott munkát a helyi lakosoknak, élénk volt a turizmus, az idegenforgalom, sokan egészítették ki jövedelmüket szobák kiadásával.

Ma is létezik az intenzív szezonális foglalkoztatás, de egész évben ebből nehéz megélni. A közlekedés és számos más ok is akadály a távolabbi munkavállalásnak. Az anyagi biztonság mellett régen ezeknek a helyi munkahelyeknek közösségformáló szerepük is volt: az emberek napi kapcsolatban álltak egymással, a magánéletben is segítették egymást. A ma itt élő emberek lehetőségei beszűkültek. Kevesen élnek többgenerációs családban, így nagyszülői segítség hiányában nehéz az ingázás és a kevés munkalehetőség kihasználása.

A helyi foglalkoztatási lehetőség csökkenésével a közösségi kapcsolatok is fellazultak: az emberek elszigetelődtek egymástól, az őslakosok a betelepülőket nehezen fogadják be. A közösségi programokon főként az idősebb korosztály vesz részt, a fiatalokat nehezen tudják bevonni ezekbe, de nincs is számukra megfelelő, vonzó kínálat, mozgatóerő.

Több helyen felmerült az a lehetőség, hogy az önkormányzat tulajdonában álló nagyobb földterületen közös konyhakerti termesztésbe fog néhány család, ami munkát és megélhetést biztosít. A legtöbb helyen, egy ponton mégis elakadnak az ehhez hasonló kezdeményezések. A népesség előregedett, a fiatalok nem kívánnak ilyesmivel foglalkozni, elmenekülnek. A szabályok akadályozó volta, a közösségi összefogás kellő erejének hiánya, a tőkehiány és a megfelelő támogatási politika mind hiányzik. Több település önkormányzata támogatja a fiatalokat, amely a helyben letelepedés szorgalmazásában is megnyilvánul. Telek vásárlásnál kedvezményt kap ez a korosztály. Több helyen törekszenek arra, hogy önfenntartó településsé váljanak, s szorgalmazzák a helyi termékek előállítását. Helyi piacokat hoztak létre, ahol lehetőség nyílik a megtermelt felesleg árusítására, s amely jövedelem kiegészítést jelent az ebben résztvevőknek. A Magyar Népfőiskolai Társaságnak a balatonfüredi járásban folytatott családsegítő programjában a fő cél a családdal kapcsolatos társadalmi szemlélet megváltoztatása volt, továbbá a kisgyermekes anyák rész munkaidős és rugalmas foglalkoztatásának ösztönzése. A program egy részében a Családbarát Munkahely hazai és nemzetközi kezdeményezés mintájára a járás településein, a családmentorok közreműködésével ún. családbarát audit elkészítését ösztönöztük.

Mi a családbarát audit és mi célt szolgál?

Olyan, a település és családok viszonyát feltáró helyzetkép, amely elősegíti a családbarát szemléletváltást, annak a fejlesztését és az erre épülő intézkedési tervek közös, helyi megfogalmazását és megvalósítását. A mentorokkal közösen részletesen megvitattuk a települési családhelyzet feltérképezésének a módját. (Lásd a Segédanyag a települési audit elvégzéséhez) A járás 20 településéből a következőkben készült ilyen helyzetkép: *betűrendben, Aszófő (Dékány Erzsébet) Balatonakali (Antall Zsuzsa) Balatoncsicsó (Sperg Éva és Varga-Szabó Éva) Balatonszepezd (Hegyiné Havasi Valéria) Tagyon (Horváth Attila) Zánka (Semsei Ildikó)*. Terjedelmi okokból nem lehet itt valamennyit ismertetni, már csak azért sem, mert az egyes települések helyzete eltér egymástól és az előrelépési tervek, javaslatok is igen színesek, sokfélék. (A www.szepezd.hu népfőiskola honlapon minden település audit megtalálható) Egymásért érdemes tehát tanulmányozni. Most összefoglalóként azt tartjuk fontosnak, hogy segítsük a családok ügyét, hogy rendszeresen napirendre kerülő téma legyen a településeken, legyen erről nyilvános vita, s meghatározásra kerüljenek az előrelépés javaslatai, tervei. Ezek legtöbbször nem pénzben mérhetők, hanem apró kis lépésekben és főként a szemléletváltásban.

A család boldogulásának alapja a munka- ahol adott a munka ott majdnem minden adotá válik

A járás és a tágabb térség munkakínálata beszűkült, a foglalkoztatás bővítés akadozik. Ahol pedig nő a munkahelyek száma, a kisgyermekes anyák részfoglalkoztatása nem elsődleges szempont. Sőt! A nyílt, és rejtett diszkriminációról számos beszámolót hallhattunk a fórumbeszélgetéseken. A vállalkozók, kényszervállalkozók foglalkoztatás bővítése mellett – amelyre nagy szükség van – a programunkban a helyben foglalkoztatás, és az önfoglalkoztatás lehetőségeinek feltárását helyeztük előtérbe. Melyek azok a lehetőségek, amelyek egyrészt működtek a múltban, másrészt a helyi adottságok szerint kivitelezhetők, s egyszerre szolgálnak családbarát szociális célokat és segítik a helyi megélhetés javítását is.

1. A szociális gazdaság szerepének kiaknázása

Az alapszabályban meghatározott összegű részjegy tőkével alapított, a nyitott tagság és a változó tőke elvei szerint működő, jogi személyiséggel rendelkező szervezet, amelynek célja a tagjai gazdasági, valamint más társadalmi (kulturális, oktatási, szociális, egészségügyi) szükségletei kielégítésének elősegítése. A II. Világháború előtti időszakban Magyarország valamennyi településén jelen voltak a HANGYA szövetkezetei; székházzal, kereskedelmi átvevő-hellyel, hitelszövetkezeti partnerséggel, és azzal a szellemiséggel, hogy az összefogás, a szövetkezés az egyetlen út arra, hogy a termelők megfelelő pozíciót érjenek el a piacon, hogy a gazdatársadalom piaci érdekei érvényesüljenek.

2. Családi napközi

Működő családi napközi létrehozásának, működésének tapasztalatai alapján helyi családi napköziki létrehozása. A családi napközi a gyermekek napközbeni ellátását biztosítja. Az Angliából származó intézménytípus tíz éve van jelen Magyarországon. Alapvetően abban különbözik minden más gyermekintézménytől, hogy szélesebb életkori csoportot fed le (húszhetestől 14 éves korig), ez azt jelenti, hogy bölcsőde, óvoda, illetve az iskolai napközi vagy tanulószoba helyett a gyermekek életkorának megfelelő nappali felügyelet és étkezés családi napköziben is megoldható. A gyermekek számára ellátást nyújtó személy legtöbbször saját háztartásában foglalkozik.

3. Gondoskodás az idősekről - az idősgondozás, mint foglalkoztatás bővítés kisgyermekes anyák részére. A sokoldalú otthoni idősgondozás, idősek közösségi foglalkoztatása.

4. A gyermekek nyári táboroztatásának kiterjesztése – családsegítés és foglalkoztatás

A települések gyermekei részére, az iskolai év befejezésétől, olcsó helyi táboroztatás és gyermekfoglalkoztatás a szülők tehermentesítése, és a különböző korosztályú gyermekek minőségi kulturális, sport és szabadidős foglalkoztatása érdekében.

5. Falusi vendéglátás, turizmus

Falusi vendéglátó és szálláshelyek bővítése, a nyári idényben és azon kívül, turista programok szervezése, a kínálat bővítése és a minőségi belföldi és nemzetközi vendéglátás megvalósítása. Helyi lehetőségek a vendéglátás foglalkoztatás bővítésére, új vállalkozások létrehozása, működtetése.

Ez utóbbi témán belül részletes kimunkálásra került, hogy az érintett települések hogyan csatlakozhatnak a *helyi termelési és értékesítési hálózathoz*, amely a Leader program keretében a *Vidék Minősége* védjegy biztosításával teszi lehetővé a helyi termékek felvásárlását a térség kereskedői, vendéglátó egységei és szállodái által. A kereslet már most messze meghaladja a kínálatot.

Jóléti és szociális szolgáltatások jobb, közös megszervezése

Az egyes településeken, de egymással összefogva is, javítani szükséges a bölcsődei, óvodai ellátást, az iskolák működését, a közlekedés javítását, a családsegítés összetett rendszerét, az egészségügyi ellátás biztonságát, a lelki gondozást és a pályaorientációt és tanácsadást. Kiemelt foglalkozás szükséges a házasulandó korba érő fiatalokkal a helyben maradás megteremtéséért. Az idősgondozás és a generációk közötti együttműködés kulcsfontosságú az autentikus múltra épülő jövő megteremtésében.

Javaslatok:

Az egyes települések – saját javaslatokat fogalmaztak meg a jövőbeni tevékenységekre, fejlesztésre vonatkozóan. Mivel ezek igen különbözőek, itt a minden település számára ajánlott közös javaslatokat írjuk csak le.

- A települések kezdeményezzék, és érdekkijárással segítsék elő, hogy helyi foglalkoztatási programok induljanak el, akár több szomszédos település összefogásával. A települések összehangolt, közös érdekkijárással van szükség. Lásd a fentiekben vázolt fő tevékenységi területeket.
- A települési önkormányzat képviselőtestületének egy tagja kapjon megbízást, mint a családok ügyének gondozását képviselő megbízott.
- Az önkormányzat rendszeresen tűzze napirendre a település családjainak helyzetét és értékelje, határozza meg a továbblépés feladatait. Az elért eredmények értékelésére kerüljön sor. Rendezzenek évente/kétévente járási szintű Családi Napokat – amely az ünneplés és a családbarát szemlélet erősítését szolgálja.
- Olyan adatbázisra van szükség, amely a járás és azon belül is egyes térségek jó tapasztalatait, gyakorlatát gyűjti és közrebocsátja. A jogszabályok és helyi rendeletek továbbfejlesztése szükséges minden téren, hogy a családbarát társadalom feltételrendszere javuljon.

- A települések társuljanak és hirdessék meg a Családbarát Település versenyt, amelyhez járási szinten biztosítani kell a feltételeket
- A foglalkoztatás bővítés és a kisgyermekes anyák rugalmas foglalkoztatása során felmerülő képzések megszervezését, más szervezetekkel együttműködve, vállalja fel a Balatonszepezdi Népfőiskola.
- Egy munkacsoport foglalkozzon a külföldi családsegítő jó gyakorlatok feltárásával, megismertetésével és cserekapcsolatok kialakításával.
- A családmentorok és a civil szervezetek, beleértve a Balatonszepezdi Népfőiskolát is, pártpolitikai megközelítést mellőzve állítsák középpontba a családbarát település gondolatát a 2014. évi önkormányzati választásokon.
- Ünneplés oklevél átadás a családmentoroknak

*Összeállította a családprogram mentorainak
és a családprogram fórumainak tapasztalatai alapján a program szakmai vezetői©*

Balatonszepezd, 2014. május

Befejeződött a mentorok képzése a család-program keretében

Az április 26-án megrendezett ünneplés tanúsítvány átadáson a szervezők és a tanárok közösen köszöntötték a hallgatókat.

Népfőiskolák Biharban

A házavatónk március 28-án volt. Az avatást a 90. zsoltár eléneklésével kezdtük, mint 1946 decemberében, a bihartordai sárréti népfőiskola avatásán, mely utódjának valljuk magunkat. Az avatáson dr. Vitézy István országgyűlési képviselő méltatta az egyesület munkáját. Megemlítette, hogy az egyesületünk az első civil közösség, aki székházat épített Biharban 1948 óta. Majláth József református lelkész áldotta meg az épületet. Megállapodtunk tiszteletes úrral, illetve a berettyóújfalui református egyházközség presbitériumával, hogy református értékeket valló népfőiskola leszünk a továbbiakban.

A házavató napján zártuk le a TÁMOP-5.5.1.B-11/2-2011-0117 „Család fája, magtól az erdőig” című projektünket, amely az egészséges és teljes családi élet kialakulását, elősegítését tűzte ki célul családi programokkal, szakmai tanácsadásokkal. Bevont célcsoportunk a néhány hónapos korúaktól nyugdíjasokig terjedt.

A Bihari Népfőiskola Nyári programjai

Július 4-én szombaton családi napot szervezünk ahol játszóházzal, családi vetélkedővel, és gyermekműsorral várjuk az érdeklődőket.

Július 28-án : Tépe falunapon a Bihari Népfőiskola munkatársai tartanak kézműves gyermek foglalkozásokat.

Július 28 és augusztus 1 között, illetve augusztus 4-től 8-ig népfőiskolás nyári tábort szervezünk, ahová alsó tagozatos gyerekek jelentkezését várjuk. Kompetenciafejlesztő kézműves foglalkozások és egynapos kirándulás színesítik a tábor programját.

A Megyei Népfőiskolai Egyesület programjai

Egyesületünk „Fő az egészség” programsorozat címmel TÁMOP-6.1.2 pályázat keretében két egészségnapot valósított meg Nagyrábén, március 27-én és Berettyóújfalun az egészséges táplálkozás jegyében. A résztvevők előadásokat hallgathattak az egészséges táplálkozás fontosságáról, salátakészítési bemutatóval egybekötött kóstolón vehettek részt. Fekete András családi méhészete a méz fontossága és hasznossága címmel előadást tartott utána több, mint 10 féle mézet kóstolhatunk meg. Sági József és Zsákai Ildikó mutatták be a Derecskei Fenséges termékein keresztül a természetes, adalékanyag mentes élelmiszerek kiemelt jelentőségét. Kiss Piroska saját készítésű házi kenyerét és kecsketejből készült sajtjait ismerhettük meg az előadások után.

Berettyóújfalu:

Nagyrábé

E projekt keretében két életmód tábort szervezünk általános iskolás gyerekeknek június 16 és 20, valamint június 23 és 27 között. Az egész napos táborban az egészséges életmód kialakításával, környezetvédelemmel kapcsolatos foglalkozásokat tartunk és kézműves játszóházakban tevékenykedhetnek a gyerekek, illetve egész napos kiránduláson vehetnek részt Poroszlón.

Látóutat szervezünk 2014. július 11 és 13 között Székelyföldre Székelylengyelfalvára Orbán Balázs emlékére, aki 1881 és 1890 között Berettyóújfalú országgyűlési képviselője volt.

Porkoláb Lajos

Vidékfejlesztési műhelykonferencia

2014. március 28. (péntek) Balatonszepezd, Közép-Európai Népfőiskolai Képzési Központ

13.00. „Negyedszázad szolgálat”, a 25 éves Falufejlesztési Társaság és Magyar Népfőiskolai Társaság kiadványai, bibliográfia áttekintés, bemutató (Nagy Júlia, FFT elnökségi tag, Mihályfi Márta, MNT főtitkár)

13.30. „Negyedszázad szolgálat” – Helyi cselekvés, helyi kultúra, helyi társadalom, a népfőiskolák szerepvállalása itthon, a határokon túl, és európai kitekintés, összevetés

Dr. Sz.Tóth János PHD, ny. egyetemi tanár, az MNT elnöke

14.30. Büfé szünet

15.00 – 17 órákor Műhely, napjaink kihívásai a vidékfejlesztésben – civil hálózatok együttműködése (népfőiskolák, szövetkezetek, falugondnokságok)

Moderátor: Nyitrai Ákos építész, közösség-szervező, FFT elnökségi tagja

Szervező-rendező:

Falufejlesztési Társaság, 8089 Vértesacsa, Kossuth u.1.

Támogató:

Magyar Nemzeti Vidék Hálózat

Időskori aktivitás elősegítése *a németországi Kelet-Fríziában*

A balatonszepezi Népfőiskola nemzetközi tapasztalatcsere programja keretében (I'Care – Grundtvig tanulási kapcsolatok program) tanulmányúton vettem részt 2014. február 25. és 28. között, amelyez ezúton is hálásan köszönök.

A projekt fő témája a generációk közötti kommunikáció és aktív idősödés elősegítése volt.

A két nap során több olyan intézményt látogattunk meg, akiknek nyugdíjas korú vezetői vannak, és önkéntes munkával szervezik az idősek közösségi, társadalmi és akár gazdasági életbe való bekapcsolódását. Alább azokat foglaltam össze, amelyek a legnagyobb hatással voltak rám:

Hesel település nyugdíjasai rendszeresen közös reggelit szerveznek, amelyet szakmai programok követnek.

Tapasztalataik azt mutatják, hogy esténként visszahúzódnak már a korosztályuk tagjai, hétfőgeken szülinap vagy egyéb családi találkozók vannak, unokákra vigyáznak társaik. Ezért már évek óta hétköznapi és kora délelőttre teszik az összejöveteleket. Közös reggelivel kezdik, ahol a pletyiket is megoszthatják egymással a helyiek. Ezt követően 1-2 előadót hallgatnak meg az őket érintő aktuális témákról. Ilyenek: egészségmegőrzés, hogyan maradjunk idősen is aktívak, bűnmegelőzési felhívások, fejlesztések a környéken, egyéb közéleti tájékoztatások. A szakmai programot mindig beszélgetés zárja, közösen megtárgyalják a téma mentén felmerülő gondolatokat.

A rendszeres összejövetelek után évente többször szerveznek közös kirándulásokat, céglátogatásokat.

Volt már rá példa, hogy egy cég nehéz helyzetbe kerüléséről tájékoztatták őket, ahol önkéntes szakmai munkát biztosítottak jelenleg már nyugdíjas mérnökök. Ennek hatására a cég kilábalta a válságból és már több ezer munkatársat foglalkoztat.

Ez kiemelkedően jó példája annak, hogy nyugdíjasként, ha bevonjuk az idősebb, tapasztalattal rendelkező szakembereket a mindennapi gazdasági életbe is, bizony-bizony nagyon gyakran tudnak még „csodát” tenni.

Aurich városában szintén van egy Hosszú Aktív Életért Egyesület, amely idős embereknek szervez többek között informatikai, képzőművészeti és nyelvi képzéseket, kártya partis délutánokat, szülinapi összejöveteleket, de kirándulásaik is igen kedveltek. A programban több olyan idős önkéntes kalauzolt bennünket, akik egy-két éve közösen álltak neki angolt tanulni. Vezetőjük 1 éve

tanulja az angolt és jó angolsággal olvasta fel a szervezet bemutatkozását, történetét. Igazán példa értékű volt. Kérdésünkre elmondták, az is motiválta őket a nyelvtanulásra, hogy közösen járnak kirándulni más országokba is, ahol nagyon jól jön, hogy meg tudnak szólalni angolul.

A 12 ezer lakosú Ihlowban az önkormányzat szervezeti felépítését is felvázolták a program során.

Az önkormányzathoz 12 település közigazgatási, fejlesztési feladatainak ellátása tartozik. A 12 településnek 1 polgármestere van.

A németországi önkormányzatok fő célja: egyrészt, hogy biztosítsa a helyi lakosság számára az állami szervek működésének társadalmi, kulturális és gazdasági átláthatóságát, másrészt a rendelkezésre álló lehetőségeket figyelembe véve lakók problémáinak, aggályainak megoldása.

A közigazgatási terület 3 fő divízióra oszlik: 1. pénzügy, 2. személyügy és vagyonkezelés, 3. építési és beszerzési menedzsment.

Az önkormányzati ügyfélszolgálati feladatellátás terén összesen 9 osztály működik: 1. építésügy, 2. beszerzés, 3. koordinációs és személyzeti osztály, 4. pénztár, 5. kereskedelmi iroda, 6. anyakönyvi hivatal, 7. lakosok bejelentéseinek ügyintézése, 8. ingatlanügy, 9. turisztikai információs osztály.

Az önkormányzatnak vannak saját hatáskörű és átadott hatáskörben ellátott feladatai.

Saját hatáskör pl.: zöld területek karbantartása, ifjúsági centrum működtetése, önkormányzati tulajdonú óvodák fenntartása.

Államilag átruházott feladatok pl.: helyi választások, helyi lakosok nyilvántartása, anyakönyvezési feladatok ellátása.

Az önkormányzat szervezeti felépítése nagyon érdekes. A polgármester alá tartoznak az egyes önkormányzati osztályok működésének felügyelete. Ezt a felügyeletet az egyes divíziók, osztályok vezetői keresztül látja el. A polgármestertől független további két fontos feladatellátás: 1. Fejlesztési és szolgáltató non-profit Kft., amely kimondottan a településfejlesztéssel foglalkozik; 2. egyenlő bánásmódot felelős megbízott, aki a nemek, korosztályok, népcsoportok közötti, illetve sérült emberek esélyegyenlőség biztosításáért dolgozik.

Az önkormányzat segítségével a helyi aktív idősök kezdeményeztek egy önkéntes programot „Idősök az időséért” néven. A programban aktív idősök személyenként havonta kb. 5-6 alkalom-

mal segítenek már kevésbé aktív, egyedül maradt idősebbeknek a mindennapi problémáik megoldásában. Ilyenek pl. tanácsadás az életvezetéssel kapcsolatban (hogyan tudja kényelmesebbé tenni az otthonát úgy, hogy könnyebben tudjon boldogulni bottal, fájós lábbal, esetleg tolokocsival), segítenek eljárni az önkormányzatnál űrlapok kitöltését, egyéb napi ügyintézését illetően. Aktív időskorú férfiakat vonnak be a házban meghibásodott dolgok megjavítására, amelyet a szakemberek már nem vállalnak, mert nem éri meg nekik, rászorulóknak segítenek a nagytakarításban, de akár a kiégett lámpák cserélésében is. Elkötelezettek a szociális segítségnyújtás mellett.

Brakkvizes üledékből termőföld, avagy vidékfejlesztés közel 50 évre szerződve

A németországi frízek ma már azt mondják, hogy napjainkban ők sem tudnának ilyen egységet felmutatni, mint őseik az 1950-es években. Ekkor ugyanis 340 Riepe településen és környékén élő gazda mondott egységesen igent földjeik iszappal való elárasztására.

Kelet-Frízia legnagyobb területe tengerszint alatt, illetve annak közelében helyezkedik el. Az '50-es években Riepe környéke szinte teljes egészében vizenyős terület volt, az Északi-Tenger emdeni kikötőjétől alig 20 km-re. A kikötőben brakkvíz van, mivel az Ems nevű folyó (édesvíz) itt torkollik bele az Északi-Tengerbe (sós víz). Ezeken a brakkvizes helyeken sok iszap keletkezik, amelyet a hajózás biztosíthatósága miatt rendszeresen kotorni kell. Az iszap elhelyezését különböző földeken oldják meg. Az '50-es években egyedülálló próbálkozásba kezdtek a helyiek. 18 km hosszú keringető vezetéken keresztül 1954-től kb. 3000 Ha tengerszint alatti, illetve körüli területet töltötték fel kb. 100 millió m³ iszappal Emden és Riepe között.

A lecsapolást követően egy egységnyi terület iszappal való elárasztása 2,5 évet vett igénybe. A brakkvizes területről származó üledék fél-sós jellegű. Az első évben a pozsgás őszirozsa bújt elő, amely kiszívta a sót a talajból és virága nagyon jó méhlegelő, majd 2 évnyi közös talajjavító jellegű gazdálkodás következett. Erre azért volt szükség, mert az összeállt talaj nagyon kemény volt és csak speciális gépekkel lehetett megmunkálni, lazítani. A gazdák a 6. évtől már önállóan használhatták az adott egységnyi földet.

Az elárasztás területről-területre egységenként valósult meg több mint 40 év alatt. Ezt megelőzte a tervezés, a felszín feletti keringető vezeték építése. Párhuzamosan folyamatosan építették ki a

megváltozott táj használatához szükséges utakat, csatornákat, hidakat. Az egykori élőhelyek kb. 1/5-ét tartották meg a helyiek, ahol a területre jellemző növény- és állatvilág sértetlen maradt. Ezek mára jellemzően turisztikai célpontok.

A közel 50 évig tartó „projekt” hatására a terület tájképileg teljesen megváltozott, gazdaságilag élhetőbbé vált. A talajok termékennyé váltak, új lakóövezetek épültek. Kiépítésre kerültek a vízelvezető csatornák, jelentősen nőtt a munkalehetőségek száma.

A terület élelmiszeripari szempontból fontos ellátóvá vált.

Az iszappal való elárasztás történetét a helyiek, aktív nyugdíjasok bevonásával mutatják be a riepei iszappmúzeumban. Az idegenvezetésre „idősen is aktívan” képzési program keretén belül képeztek ki 10 önkéntest.

Köszönöm szépen a meghívást a tanulmányútra. Igazi élmény volt számomra.

Sümeg, 2014 márciusában

Szabados Zsuzsanna

EAEA közgyűlés Brüsszelben

Az Európai Felnőttképzési Szövetség Brüsszelben tartotta ez évi közgyűlését. A fő napirend az alapszabály módosítása volt. A szokásokhoz híven szakmai konferencia is kapcsolódott az eseményhez. A konferencia **Kiút, megerősítés, sokszínűség** (OED) címmel az EAEA által koordinált, hasonló nevű projekt eredményeit mutatta be. Az OED egy Grundtvig projekt, amely javítani szeretné a hátrányos helyzetűek megközelítési módszereit, s elősegíteni a szervezeti sokszínűséget, az aktív állampolgári magatartást a résztvevői stratégiák segítségével. Az OED projekt záró konferenciáját jó gyakorlat kiállítás és vezető szakértők panelvitája egészítette ki.

A Kiút, megerősítés, sokszínűség programról bővebben: www.oed-network.eu

Licinio Lima professzor tart előadást a demokrácia és a felnőttoktatás kapcsolatáról

Az OED partnerek eszmecseréje a konferencián

Kik lesznek a holnapi résztvevők és a jövő tanárai a felnőttoktatásban?

Verband Österreichischer Volkshochschulen

Jövőfórum 2014, Bolzano *Észak-Olaszország*

Július első napjaiban kerül sorra a Jövőfórum konferenciájára az észak-olaszországi (dél-tiroli) Bolzanóban. A fő szervező az Osztrák Népfőiskolai Szövetség és a nemzetközi szervező bizottság. 2014 témája a generációváltás kérdése az élethosszig tartó tanulás területén. A konferencia célja azt vizsgálni kik lesznek a jövő felnőttkori tanulásban résztvevő hallgatói és kik fognak tanítani. A generációváltás kérdéseit vizsgálják a fő előadások, amelyek az ifjúsági kultúra sajátosságairól is szót ejtenek. Bővebben: mnt@nepfoiskola.hu

6. Zukunftsforum Erwachsenenbildung 2014 – 2. bis 4. Juli

„Volkshochschule. Ready for the next generation?“ Wer sind die Teilnehmenden und Lehrenden von Morgen? Ansprüche. Erwartungen. Hoffnungen.

6th Annual Future Forum on Adult Education 2014 – 2 to 4 July

„Volkshochschule. Ready for the next generation?“ Who are tomorrow’s participants and teachers? Demands. Expectations. Hopes.

A Felnőttképzés Nemzetközi Tanácsának (ICAE) új főtitkára Katarina Popovic professzor asszony, a Szerb Felnőttoktatási Szövetség elnöke, a Belgrádi Egyetem tanára. Celita Ecchert váltja, aki 13 évig töltötte be eredményesen a főtitkári székét. Katarina Popovic ezidáig az Európai Felnőttképzési Szövetség (EAEA) egyik alelnöke volt. Az ICAE a legátfogóbb globális szakmai szervezet a felnőttképzés területén. Jelenleg a székhelye Uruguai-ban található.

Bővebben: <http://www.icae2.org/index.php/en/>

Az ICAE Élethosszig tartó tanulás Akadémiája

Október 13-26 között lesz a jordániai Madabában. ICAE Élethosszig tartó tanulás Akadémiája a szervezet legnagyobb vállalkozása évek óta, globális szinten a fiatal szakemberek képzésére, továbbképzésére. Most kerül sor nyolcadik alkalommal a képzésre, amelyen már 189-en kaptak bizonyítványt 68 országból. Jelentkezési határidő július 15. Bővebb felvilágosításért forduljanak az MNT NI-hez. e-mail: mnt@nepfoiskola.hu

Magyar Népfőiskolai Társaság

1138 Budapest, Révész u. 2/c

tel.: 06 20 610 05 06

www.nepfoiskola.hu

mnt@nepfoiskola.hu